

بررسی رابطه متغیرهای شخصیتی با اضطراب اینترنتی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران و آزاد اسلامی شهر ساری در سال ۱۳۹۰

بهناز میهمانچی^۱، دکتر فاطمه شیخ مونسی^۲، دکتر ترانه عنایتی*^۳، دکتر جمشید یزدانی چراتی^۴، سوسن سالاری^۵، ثمینه فتاحی^۶

تاریخ دریافت: 1391/08/10 تاریخ پذیرش: 1391/10/02

چکیده

پیش زمینه و هدف: امروزه با توجه به نقش بسیار مهم اینترنت در زمینه‌های مختلف از جمله امور پژوهشی، مسئله اضطراب اینترنتی از اهمیت زیادی برخوردار است. تحقیق حاضر به منظور تعیین رابطه متغیرهای شخصیتی با اضطراب اینترنتی دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی مازندران و آزاد اسلامی انجام شده است.

مواد و روش‌ها: این مطالعه، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه پژوهش را کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل در سال ۱۳۹۰ در دانشگاه علوم پزشکی مازندران و دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری تشکیل دادند. از بین این افراد ۳۴۲ نفر به روش تصادفی طبقه‌ای به عنوان نمونه در مطالعه شرکت کردند. جهت جمع آوری اطلاعات، از پرسشنامه‌هایی مشتمل بر اطلاعات دموگرافیک و فرم ۶۰ سؤالی پرسشنامه نئو و پرسشنامه اضطراب اینترنتی استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و آمار استنباطی (شامل آزمون تی تک نمونه‌ای، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری) استفاده شد.

یافته‌ها: دانشجویان مورد مطالعه از سطح اضطراب اینترنتی پایین‌تر از حد متوسط برخوردار بودند ($P < 0.000$). روان نژندی با اضطراب اینترنتی رابطه معنادار معکوس داشت ($r = -0.26, P < 0.05$)، برونگرایی، باز بودن نسبت به تجربه‌ها، توافق با دیگران و وجدانی بودن با اضطراب اینترنتی رابطه معنادار مستقیم داشت. از بین پنج متغیر شخصیتی، فقط روان نژندی و با وجدان بودن قدرت پیش‌بینی‌کنندگی اضطراب اینترنتی را داشتند.

بحث و نتیجه‌گیری: با توجه به اینکه روان نژندی و با وجدان بودن از ویژگی‌های پنج‌گانه شخصیتی نئو قدرت پیش‌بینی‌کنندگی اضطراب اینترنتی را دارند، می‌توان مبتنی بر این دو ویژگی برای پیشگیری از ابتلا به اضطراب اینترنتی بهره جست.

کلید واژه‌ها: متغیرهای شخصیتی، اضطراب اینترنتی، دانشجویان

مجله پزشکی ارومیه، دوره بیست و سوم، شماره ششم، ص ۶۸۴-۶۷۶، بهمن و اسفند ۱۳۹۱

آدرس مکاتبه: ساری، کیلومتر ۷ جاده دریا، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، دانشکده علوم انسانی، طبقه سوم، مدیر گروه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، صندوق پستی ۱۹۴-۴۸۱۶۴، تلفن: ۳۱۷۵۴۶۱-۰۱۵۱

Email: tenayati@yahoo.com

مقدمه

مردم در سراسر جهان از آن شده است. این خصوصیات، علاوه بر آنکه از یک طرف از قابلیت‌های اینترنت محسوب می‌شوند از طرف دیگر از معایب آن نیز به شمار می‌آیند (۱). با افزایش استفاده از اینترنت، مسایل مرتبط بسیاری ظاهر شده‌اند که یکی از آن‌ها اضطراب اینترنتی است که ارتباط نزدیکی با اضطراب رایانه‌ای دارد (۲).

اینترنت اکنون در اوج قله انقلاب صنعتی دیجیتالی قرار دارد و هرگونه انقلاب جدیدی، بی‌گمان مشکلات و گرفتاری‌های جدید می‌آفریند. ویژگی‌های منحصر به فرد اینترنت از جمله سهولت دسترسی به آن، ۲۴ ساعته بودن، سادگی کار، هزینه پایین و گمنام ماندن کاربران آن همگی موجب استقبال عظیم

^۱ کارشناس ارشد تکنولوژی آموزشی، بیمارستان زارع ساری

^۲ استادیار روان پزشکی مرکز تحقیقات روانپزشکی و علوم رفتاری دانشگاه علوم پزشکی مازندران

^۳ استادیار مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری (نویسنده مسئول)

^۴ استادیار آمار حیاتی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران

^۵ کارشناس ادبیات زبان انگلیسی، مرکز تحقیقات روانپزشکی و علوم رفتاری دانشگاه علوم پزشکی مازندران

^۶ دانشجوی دکتری روان شناسی بالینی، مرکز روانپزشکی و سوختگی زارع ساری

یکی از مواردی که بر اضطراب اینترنتی تأثیرگذار است ویژگی‌های شخصیتی افراد است. ابعاد شخصیتی اصلی، تأثیرات گسترده‌ای بر اندیشه‌ها، احساسات و اعمال افراد دارند (۱۲). در این راستا مطالعه‌ای در گذشته نشان داده است که اضطراب اینترنتی تحت تأثیر شخصیت کاربران و همچنین باورهای آنان می‌باشد (۴). در اواخر دهه ۸۰ میلادی دو روان‌شناس به نام کاستا و مکری، نظریه پنج عاملی شخصیت که به پنج عامل بزرگ نیز معروف است را مطرح کردند. طرح پنج عاملی شخصیت، دارای پنج مقیاس فرعی است: بی‌ثباتی هیجانی، برون‌گرایی، باز بودن، توافق، و وجدانی بودن. بر این اساس آزمونی نیز تحت عنوان مدل پنج عاملی شخصیتی نتو تدوین شده است. آزمون شخصیتی نتو یکی از آزمون‌های جامعی است که پنج جنبه یا محدوده اصلی شخصیت و ویژگی‌های مرتبط با این جنبه‌ها را می‌سنجد و امکان بررسی جامعی از شخصیت افراد بالغ را فراهم می‌سازد (۱۲). مقیاس‌های مذکور به شرح زیر هستند:

روان‌نژندی یا بی‌ثباتی هیجانی: تمایل عمومی به تجربه عواطف منفی چون ترس، غم، دستپاچگی، عصبانیت، احساس گناه و نفرت، مجموعه این حیطه را تشکیل می‌دهد. مردان و زنان با نمره بالا در این حیطه، مستعد داشتن عقاید غیرمنطقی هستند و کمتر قادر به کنترل تکانه‌های خود بوده و خیلی ضعیف‌تر از دیگران با استرس کنار می‌آیند. اما مقیاس روان‌نژندی همانند سایر مقیاس‌ها، یک بعد از شخصیت سالم را اندازه می‌گیرد (۱۳). این افراد جسماً و روحاً ضعیف هستند، از حیث هوش و تسلط بر نفس و ادراک حسی و تمرکز حواس و اراده و سعی و کوشش از متوسط افراد بهنجار پایین‌ترند و تلقین‌پذیرند و در اندیشیدن و عمل کردن کند هستند (۱۴).

برون‌گرایی: برون‌گراها، جامعه‌گرا بوده اما توانایی اجتماعی فقط یکی از صفاتی است که حیطه برون‌گرایی، دارای آن است. دوست داشتن دیگران، ترجیح گروه‌های بزرگ و گردهمایی‌ها، با جرأت بودن، فعال بودن و پرحرف بودن نیز از صفات برون‌گراها است (۱۳). استعداد این افراد برای تحریک‌پذیری کم است، آن‌ها فاصله زمانی را کوتاه‌تر از درون‌گرایان احساس می‌کنند؛ از کارهایی که در آن‌ها احتمال خطر یا ضرر می‌رود رویگردان نیستند، پایداری و استقامت ندارند؛ در کارهایشان شتاب‌زدگی است ولی دقت نیست. چندان فزونی طلب نیستند، ولی برای کارهایی که می‌کنند زیاده از حد ارزش قایلند، انعطاف‌پذیرند و شوخی و لطیفه را خیلی دوست می‌دارند (۱۴).

انعطاف‌پذیری یا باز بودن به روی تجربه‌ها: به عنوان یک بعد اصلی شخصیت، انعطاف‌پذیری در تجربه، خیلی کمتر از برون‌گرایی و روان‌نژندی شناخته شده است. عناصر انعطاف‌پذیری چون تصور

اضطراب کامپیوتر، بیماری جدید عصر تکنولوژی است و بنا به نتایج تحقیقات متعددی حدود یک سوم دانشجویان دانشگاه‌ها یکی از انواع ترس از تکنولوژی را تجربه کرده‌اند و حدود ۵ درصد از آنان به اضطراب شدید کامپیوتر مبتلا هستند. برونسون^۱ معتقد است جنسیت، سطح تجربه قبلی کار با کامپیوتر، نگرش نسبت به کامپیوتر، سطوح تحصیلات، سطح دانش و علوم کامپیوتری، و منبع کنترل به عنوان عوامل مرتبط با اضطراب کامپیوتر می‌باشند (۳).

به طور کلی اضطراب اینترنتی یک اضطراب مفهومی است و به ترس یا هراسی گفته می‌شود که افراد در زمان استفاده از اینترنت تجربه می‌کنند. علت ایجاد این هیجان‌ها ممکن است به دلیل رویارویی با موقعیت‌های ناشناخته و یا عدم آشنایی با اصطلاحات فنی و کاربردهای جدید باشد (۴). امروزه با توجه به نقش بسیار مهم اینترنت در زمینه‌های مختلف از جمله امور پژوهشی، مسئله اضطراب اینترنتی از اهمیت زیادی برخوردار است. تحقیقات نشان داده بالا بودن میزان اضطراب اینترنتی، می‌تواند مربوط به اضطراب تأخیر زمانی اینترنت و اضطراب تجربی و اضطراب ناشی از جستجو در اینترنت باشد (۵). در سال‌های اخیر مطالعات مختلفی در رابطه با اضطراب اینترنتی انجام شده است که نتایج متفاوتی را دربرداشته است. در تحقیقی، بین میانگین نمرات اضطراب اینترنتی دانشجویان مرد و زن و نیز دانشجویان حوزه‌های مختلف تحصیلی تفاوت معناداری یافت نشده است (۲). اما در پژوهش دیگری دانشجویان زن، اضطراب اینترنتی قابل توجهی را نسبت به دانشجویان مرد نشان دادند (۶). تحقیقات نشان داده که تفاوت معناداری در احساس سودمندی و اضطراب اینترنتی در بین گروه‌های آموزشی، سنی و جنسی وجود دارد (۷). مطالعات دیگر بیان می‌کنند که ویژگی‌های شخصیتی اثرات مهمی در استفاده از اینترنت دارد (۸). همچنین صفات شخصیتی افراد، می‌توانند پیش‌بینی‌کننده آسیب‌پذیری در برابر اعتیاد به اینترنت باشند (۱). در مطالعه لواسانی دانشجویان علوم انسانی در مقایسه با رشته فنی مهندسی و علوم پایه اضطراب بیشتری را نشان داده‌اند (۹). در پژوهش‌های قبلی مشخص شده که پنج صفت شخصیتی به طور قابل توجهی در تمام ابعاد با رفتار اطلاعاتی دانشجویان ارتباط و همبستگی دارد (۱۰). همچنین کاربران معتاد به اینترنت که وقت بیشتری صرف فعالیت‌های اینترنتی می‌کنند، بیشتر عصبی و کمتر برون‌گرا، به لحاظ اجتماعی مضطرب‌تر و به لحاظ احساسی تنهاتر هستند (۱۱).

¹Bronson

مواد و روش‌ها

روش تحقیق پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری شامل تمامی دو گروه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران و دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری که در سال ۱۳۹۰ مشغول به تحصیل بودند، می‌باشد. با مراجعه به اداره آمار و اطلاعات دو دانشگاه مذکور، تعداد کلیه دانشجویان ۱۲۶۴۲ نفر مشخص گردید. با توجه به این که جامعه مورد تحقیق بزرگ و گسترده بود، هر کدام از این دو دانشگاه طبقه‌ای مجزا قرار داده شدند، به همین منظور از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده گردید و تعداد نمونه‌ها بر اساس فرمول تعیین حجم نمونه در مطالعات توصیفی، ۳۸۴ نفر محاسبه شد. از این حجم نمونه تعداد ۲۹۱ نفر، سهم دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری، و ۹۳ نفر سهم دانشگاه علوم پزشکی مازندران محاسبه گردید. در این تحقیق، آزمودنی‌ها از دانشجویان مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا انتخاب شدند و به این دلیل که تعداد دانشجویان کاردانی در این دو دانشگاه بسیار کم بود، از پژوهش خارج شدند. پرسشنامه در بین دانشجویان در کلاس‌های درس که محیطی آرام و نور کافی داشتند، توزیع گردید و پس از انجام بررسی‌های لازم بر روی پاسخ‌نامه‌های جمع‌آوری شده به‌ویژه در مورد ملاک‌های صحت اجرای آزمون و حذف موارد بی‌اعتبار، تعداد ۳۴۲ پرسشنامه به عنوان نمونه آماری این تحقیق مورد تجزیه و تحلیل نهایی قرار گرفت.

ابزارهای مورد استفاده در پژوهش حاضر، شامل برگه مشخصات جمعیت‌شناسی، پرسشنامه فرم کوتاه شده نئو (۶۰ سؤالی)^۱ و برگه آزمون اضطراب اینترنتی می‌باشد. برگه مشخصات جمعیت‌شناسی شامل: اطلاعات سن، جنس، شغل، وضعیت تأهل، مقطع تحصیلی و مدت زمان استفاده از اینترنت در روز، بود.

پرسشنامه اضطراب اینترنتی: رید^۲ و پالومبو^۳ سیاهه اضطراب وضعیت ویژگی اسپیلبرگر^۴ را برای سنجش اضطراب رایانه‌ای تعدیل نمودند. آنان واژه‌های هر عبارت را تغییر دادند تا احساسات مرتبط با رایانه را منعکس نماید، ولی شکل مقیاس ۲۰ گویه را حفظ نمودند. ایلی^۵ جهت سنجش اضطراب اینترنتی، این مقیاس را ویرایش کرد و با جایگزین نمودن واژه «رایانه» با «اینترنت» در هر گویه، این مقیاس را اصلاح نمود. وی برای تعیین پایایی این مقیاس اضطراب اینترنتی از ضریب آلفای کرونباخ استفاده کرد و

فعال، احساس زیباپسندی، توجه به احساسات درونی، تنوع طلبی، کنجکاو ذهنی و استقلال در قضاوت؛ اغلب نقشی در تئوری‌ها و سنجش‌های شخصیت ایفا نموده‌اند، آن‌ها مایل به پذیرش عقاید جدید و ارزش‌های غیرمتعارف بوده و بیشتر و عمیق‌تر از اشخاص غیر انعطاف‌پذیر، هیجان‌های مثبت و منفی را تجربه می‌کنند.

دل‌پذیر بودن یا توافق: توافق، بعدی از تمایلات بین فردی است. یک فرد توافقی اساساً نوع دوست است، با دیگران همدردی کرده و مشتاق است به آن‌ها کمک کند و باور دارد که دیگران نیز متقابلاً کمک‌کننده هستند. در مقابل، فرد غیر توافقی ستیزه‌جو، خودمدار و نسبت به دیگران شکاک بوده و رقابت‌جو است (۱۳). به نظر می‌رسد این شاخص، به سمت جنبه‌های مثبت اجتماعی و سلامت بیشتر روانی سوق دارد. در هر صورت، آمادگی برای دفاع از حق فردی اولویت دارد و داشتن توافق در صحنه نبرد و یا دادگاه، برتری و فضیلت نیست. همان‌طور که داشتن دیدگاه انتقادی و داشتن شک علمی می‌تواند برای یک دانشمند حسن و فضیلت باشد. هیچ یک از دو قطب این شاخص دارای منزلت اجتماعی برتری نیستند و نیز هیچ یک لزوماً در مورد سلامت روانی فرد نیز مفید نمی‌باشد.

باوجدان بودن: فرد وجدانی دارای هدف و خواسته‌های قوی و از پیش تعیین شده است. باید توجه کرد که افراد انگشت شماری در جهان می‌توانند موسیقی‌دان برجسته یا قهرمان ورزشی شوند، بدون اینکه چنین ویژگی را داشته باشند. این شاخص تمایل به موفقیت نامیده شده است. در جنبه‌های مثبت این شاخص، افراد دارای نمره‌های بالا در زمینه‌های حرفه‌ای و دانشگاهی، افراد موفق هستند و در جنبه‌های منفی، همراه با ویژگی ایرادگیری‌های کسل‌کننده، وسواس اجباری به پاکیزگی و یا فشار فوق‌العاده به خود در امور کاری و حرفه‌ای دیده می‌شود (۱۲).

تحقیق حاضر نیز با توجه افزایش گسترده استفاده از اینترنت و نقش انکارناپذیری که این تکنولوژی در فعالیت‌های درسی و پژوهشی دانشجویان دارد و همچنین تناقضات مطالعات انجام شده و کمبود اطلاعاتی که در زمینه بررسی رابطه متغیرهای شخصیتی با اضطراب رایانه‌ای در کشور ایران وجود دارد، شکل گرفت. زیرا آگاهی از رابطه وضعیت متغیرهای شخصیتی با اضطراب اینترنتی اطلاعاتی را فراهم خواهد کرد که می‌توان از آن در مطالعات و تحقیقات بعدی، دانشجویان را به گونه‌ای هدایت کرد که میزان اضطراب در آن‌ها کاهش یابد و همچنین نتایج حاصل از این تحقیق که به بررسی عوامل درون فردی می‌پردازد، می‌تواند در برنامه‌ریزی‌های آتی که برای دانشجویان در نظر گرفته می‌شود، مؤثر باشد.

^۱ NEO Five Factor Inventory (FFI)

^۲ Reed

^۳ Palumbo

^۴ Spilberger's State-Trait Anxiety Inventory

^۵ Ealy

معرف دانشجویان که شامل گروهی از دانشجویان دانشگاه‌های شیراز و تبریز بودند، اجرا گردید (۱۴). همچنین روایی و پایایی این آزمون در شیراز توسط حق‌شناس در سال ۱۳۸۵ بررسی شده است. وی ضرایب $0/86$ ، $0/77$ ، $0/73$ ، $0/98$ و $0/81$ را به ترتیب برای شاخص‌های روان‌نژندی^۲ و برون‌گرایی^۳ و باز بودن نسبت به تجربه‌ها (انعطاف‌پذیری)^۴ و توافق با دیگران^۵ و وجدانی بودن^۶ به دست آورده است (۱۵). در این مطالعه با پرسشنامه استاندارد شده نئو که ۶۰ سؤال است و ۱۲ سؤال به هر حیطه تعلق دارد، متغیرهای شخصیتی (روان‌نژندی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، توافق و باوجدان بودن) مشخص شد و نمرات هر یک از آزمودنی‌ها مورد بررسی قرار گرفت (نمره ۰-۱۲ کم، ۱۳-۳۵ متوسط، ۳۶-۴۸ زیاد).

لازم به ذکر است که پرسشنامه‌ها بدون نام و با آگاهی و رضایت دانشجویان تکمیل شد و اطلاعات فردی اخذ شده به صورت محرمانه در نزد محقق باقی ماند. در این پژوهش تجزیه و تحلیل داده‌ها، از طریق نرم‌افزار کامپیوتری SPSS در دو سطح توصیفی و استنباطی به کار گرفته شد و از آزمون‌های آماری تی تک نمونه‌ای، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری استفاده گردیده است.

یافته‌ها

شرکت کنندگان در این پژوهش، ۹۳ نفر از دانشگاه علوم پزشکی مازندران (۲۱/۲۴ درصد) و ۲۹۱ نفر از دانشگاه آزاد واحد ساری (۷۵/۷۹ درصد) بودند. ۹/۶۲ درصد دانشجویان زن و ۱.۳۷ درصد دانشجویان مرد بودند. دامنه سنی بین ۱۸ تا ۴۸ سال بود که اکثریت دانشجویان در رده سنی ۲۱-۲۳ سال قرار داشتند. ۱/۶۶ درصد از دانشجویان مجرد و مابقی متأهل بودند. در مجموع ۷/۶۶ درصد دانشجویان، تحصیلات کارشناسی، ۷/۲۳ درصد کارشناسی ارشد، ۶/۹ درصد در مقطع دکترا داشتند. اکثریت دانشجویان در مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل بودند. ۵/۳۹ درصد افراد نمونه در گروه آموزشی علوم پزشکی، ۳/۳۳ درصد علوم انسانی، ۴/۲۵ درصد فنی مهندسی، ۸/۱ درصد کشاورزی مشغول به تحصیل بودند. به طور کلی ۸/۹۶ درصد دانشجویان تجربه کار با اینترنت داشتند و ۹/۲ درصد تجربه‌ای در این زمینه نداشتند. اکثریت دانشجویان که ۲/۴۸ درصد بودند، بیشتر از ۴ سال تجربه کار با اینترنت داشتند.

میزان آلفا را در پیش آزمون ۰/۹۴ و در پس آزمون ۰/۹۶ گزارش نمود (۱۵). ترجمه فارسی پرسشنامه اضطراب اینترنتی ایلی توسط نارمنجی و نوکاریزی در سال ۱۳۸۸ در تحقیقی در دانشگاه‌های بیرجند و فردوسی مشهد مورد استفاده قرار گرفت. در پژوهش حاضر، محقق پس از بازبینی پرسشنامه ترجمه شده و نسخه اصلی، آن را در اختیار دوازده نفر از اعضای هیئت علمی (افراد صاحب‌نظر در رشته روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی) مرکز تحقیقات روان‌پزشکی و علوم رفتاری دانشگاه علوم پزشکی مازندران قرار داد، پس از تایید روایی صوری و محتوایی پرسشنامه، ویرایش نهایی این مقیاس را تدوین کرد. برای تعیین پایایی آزمون اضطراب اینترنتی ایلی با اجرای پیش آزمون، تعداد ۱۵ نفر از دانشجویان انتخاب شدند و پرسشنامه را تکمیل نمودند و ۱۰ روز بعد مجدداً به همان دانشجویان پرسشنامه اضطراب اینترنتی داده شد و بازآزمون انجام گردید. نتایج حاصل از دو دوره با هم مقایسه شد. ضریب پایایی خودهمبستگی داخلی^۱ $0/89$ تعیین گردید. با توجه به اینکه مقدار این شاخص از $0/7$ بیشتر است (۱۶)، از پایایی لازم برخوردار است. مقیاس اضطراب اینترنتی شامل ۲۰ گویه مثبت و منفی است، که بر اساس طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت مورد استفاده قرار گرفت. در این ابزار برخی از آیتم‌ها و جملات به صورت معکوس نمره گذاری می‌شوند و حداقل نمره ۲۰ و حداکثر نمره ۱۰۰ می‌باشد. از این رو ارزش وسط این مقیاس نمره ۶۰ در نظر گرفته شد. برای نمرات ۵۵-۲۰ اضطراب اینترنتی کم، ۶۵-۵۶ اضطراب اینترنتی متوسط و ۱۰۰-۶۵ اضطراب اینترنتی زیاد در نظر گرفته شد (۲، ۱۵).

پرسشنامه آزمون کوتاه شده نئو جهت بررسی متغیرهای شخصیتی از آزمون خلاصه شده نئو که نوع ۶۰ جمله‌ای NEO-PI-R است، استفاده گردید. این آزمون برای ارزیابی مختصر و سریع پنج عامل اصلی شخصیتی (بی‌ثباتی هیجانی، برون‌گرایی، باز بودن به تجربه‌ها، توافق و وجدانی بودن) طراحی شده است. این پرسشنامه توسط دکتر گروسی و همکاران در ایران هنجاریابی شده است. برای این منظور فرم فارسی پرسشنامه شخصیتی تجدید نظر شده نئو تهیه گردید و برای اطمینان از تطابق زبانی تست، یعنی هماهنگی ترجمه فارسی با متن انگلیسی، فرم فارسی تست توسط سه تن از اساتید با تجربه زبان انگلیسی مجدداً به انگلیسی ترجمه گردید. روایی محتوایی و مطابقت فرهنگی فرم فارسی تست به وسیله روانشناسان محلی ذیصلاح مورد ارزیابی قرار گرفت. یک مطالعه مقدماتی بر روی گروهی از دانشجویان انجام یافت و بعد از انجام اصلاحات لازم فرم نهایی تست در نمونه

² Neuroticism(N)

³ Extraversion(E)

⁴ Openness(O)

⁵ Agreeableness(A)

⁶ Conscientiousness(C)

^۶Interclass Correlation Coefficient: ICC

به منظور بررسی اضطراب اینترنتی از آزمونی تک نمونه‌ای استفاده شده که شرح آن در جدول شماره ۱ آمده است.

جدول شماره (۱): آماره t تک نمونه‌ای

تعداد	میانگین	انحراف معیار	خطای انحراف میانگین	t	سطح معناداری
۳۴۱	۵۱/۰۶	۱۰/۰۵۸	۰.۵۴۵	-۱۶/۴۱۶	.۰۰۰

با توجه به جدول شماره ۱، میانگین حاصل از اضطراب اینترنتی دانشجویان ۵۱/۰۶ می‌باشد که از میانگین نظری (۶۰) کوچک‌تر است. با توجه به سطح معناداری (۰/۰۰۰) مشخص می‌گردد که تفاوت بین میانگین‌ها معنادار است، یعنی؛ دانشجویان از سطح اضطراب اینترنتی پایین‌تر از حد متوسط برخوردار هستند.

جدول شماره (۲): توزیع فراوانی و درصدی متغیرهای شخصیتی

متغیر شخصیتی	شاخص	نمرات		
		نمره ۰-۱۲	نمره ۱۳-۳۵	نمره ۳۶-۴۸
روان‌نژندی	فراوانی	۱۷	۲۹۷	۲۸
	درصد	۵.۰	۸۶.۸	۸.۲
برون‌گرایی	فراوانی	۴۸	۲۹۴	۰
	درصد	۱۴.۰	۸۶.۰	۰
باز بودن به تجربه‌ها	فراوانی	۲	۳۳۷	۳
	درصد	۰.۶	۹۸.۵	۰.۹
توافق با دیگران	فراوانی	۵۷	۲۸۵	۰
	درصد	۱۶.۷	۸۳.۳	۰
باوجدان بودن	فراوانی	۱۵۲	۱۹۰	۰
	درصد	۴۴.۴	۵۵.۶	۰

با توجه به جدول شماره ۲، آزمودنی‌ها در روان‌نژندی ۸۶/۸ درصد، در برون‌گرایی ۸۶ درصد و در باز بودن به روی تجربه‌ها ۹۸/۵ درصد، در توافق با دیگران ۸۳/۳ درصد و در باوجدان بودن ۵۵/۶ درصد نمره متوسط را کسب نمودند. به این ترتیب مشخص می‌گردد که اکثر نمونه‌های مورد بررسی در حد متوسط مقیاس‌های ویژگی‌های شخصیتی نئو قرار دارند.

جدول شماره (۳): همبستگی پیرسون بین اضطراب اینترنتی با متغیرهای شخصیتی

متغیرهای شخصیتی	همبستگی پیرسون	سطح معناداری	تعداد
روان‌نژندی	-۰.۲۶۰	.۰۰۰	۳۴۱
برون‌گرایی	.۱۵۳	.۰۰۲	۳۴۱
باز بودن به روی تجربه‌ها	.۱۲۵	.۰۱۰	۳۴۱
توافق با دیگران	.۱۷۵	.۰۰۱	۳۴۱
باوجدان بودن	.۳۳۹	.۰۰۰	۳۴۱
متغیرهای شخصیتی (کل)	.۰.۲۰۴	.۰۰۰۱	۳۴۱

اینترنتی با برون‌گرایی و وجدانی بودن و باز بودن نسبت به تجربه‌ها و توافق با دیگران همبستگی مثبت وجود دارد. همچنین با توجه به جدول شماره ۲ نتایج به‌دست آمده حاکی از این است که بین متغیرهای شخصیتی در کل و اضطراب اینترنتی رابطه معنادار

طبق اطلاعات جدول شماره ۳، روان‌نژندی با اضطراب اینترنتی همبستگی منفی دارد، با توجه به علامت منفی ضریب همبستگی، مشخص می‌گردد که بین روان‌نژندی با اضطراب اینترنتی رابطه معکوس وجود دارد. در حالی که بین اضطراب

وجود دارد. به منظور بررسی قدرت پیش‌بینی‌کنندگی متغیرهای شخصیتی در اضطراب اینترنتی از آزمون رگرسیون استفاده شده

جدول شماره (۴): آزمون رگرسیون

ضریب متغیر پیشگو	خطای استاندارد	ضریب استاندارد شده	آماره t	سطح معناداری
عدد ثابت	۴۷،۴۱۵	۴،۹۳۰	۹،۶۱۸	۰،۰۰۰
روان‌نژندی (N)	-۰،۲۱۵	۰،۰۸۲	-۲،۶۰۳	۰،۰۱۰
برون‌گرایی (E)	-۰،۰۳۲	۰،۱۱۳	-۰،۲۸۶	۰،۷۷۵
باز بودن به روی تجربه‌ها (O)	۰،۲۱۰	۰،۱۲۱	۱،۷۳۴	۰،۰۸۴
توافق با دیگران (A)	-۰،۰۷۱	۰،۱۲۲	-۰،۵۸۳	۰،۵۶۰
باوجدان بودن (C)	۰،۴۶۶	۰،۰۹۷	۴،۸۱۴	۰،۰۰۰

مشکلات نیز در پی داشته است که باید به آن توجه ویژه شود و یکی از آن‌ها ترس و هراسی است که برخی از افراد در هنگام کار با اینترنت تجربه می‌کنند.

در مطالعه حاضر اضطراب اینترنتی اکثریت دانشجویان مورد مطالعه، پایین‌تر از حد متوسط بود که این‌گونه به نظر می‌رسد دانشجویان مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا در زمینه کار با اینترنت از تجربه و دانش لازم برخوردارند و از اینترنت به عنوان یک منبع علمی قابل استناد در فعالیت‌های محوله درسی و پژوهشی استفاده می‌کنند. نتیجه به دست آمده با پژوهش‌های نارمنجی و نوکاریزی (۲) و همچنین جوینر و همکاران^۱ (۱۴) که به ترتیب به بررسی اضطراب اینترنتی دانشجویان و ارتباط اضطراب اینترنتی و استفاده از اینترنت پرداختند، هم‌خوانی دارد.

نتایج این پژوهش نشان داد که رابطه بین روان‌نژندی و اضطراب اینترنتی معکوس است که با برخی از مطالعات قبلی که ابزار ارزیابی و هدف مطالعه آن‌ها متفاوت از مطالعه ما است، در یک راستا نیست (۸، ۱۱، ۱۸، ۱۹، ۲۰)، ولی با پژوهش شکری و همکاران هم‌خوانی دارد (۲۱). افراد روان‌نژند دارای برخی ویژگی‌های متمایز هستند که عبارتند از: ترس اجتماعی، غم، دستپاچگی، عصبانیت، احساس گناه و نفرت. همچنین این افراد مستعد داشتن عقاید غیرمنطقی هستند و کمتر قادر به کنترل تکانه‌های خود می‌باشند (۱۶). بنابر اعتقاد گروسی، مردان و زنان با نمره بالا در این حیطة، مستعد داشتن عقاید غیر منطقی هستند و کمتر قادر به کنترل تکانه‌های خود بوده و خیلی ضعیف‌تر از دیگران با استرس کنار می‌آیند (۱۳). ولی در تحقیق حاضر که

با توجه به جدول شماره ۴ و سطح معناداری به دست آمده مشخص می‌گردد که فقط در ویژگی روان‌نژندی با سطح معناداری ۰/۰۱۰ و با وجدان بودن با سطح معناداری ۰/۰۰۰ قدرت پیش‌بینی‌کنندگی اضطراب اینترنتی را دارند. از آنجا که مقدار ضریب مربوط به متغیر پیشگوی روان‌نژندی -۰/۲۱۵ می‌باشد، مشخص می‌گردد که به ازای یک واحد افزایش در متغیر روان‌نژندی به میزان ۰/۲۱۵ از نمره اضطراب اینترنتی کاسته می‌شود. از آنجا که مقدار ضریب متغیر پیشگوی باوجدان بودن ۰/۴۶۶ می‌باشد، مشخص می‌گردد که به ازای هر یک واحد افزایش در متغیر باوجدان بودن، ۰/۴۶۶ به نمره اضطراب اینترنتی افزوده می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به افزایش گسترده استفاده از اینترنت و نقش انکارناپذیری که این تکنولوژی در فعالیت‌های درسی و آموزشی و پژوهشی دانشجویان دارد، با در نظر گرفتن ویژگی‌های شخصیتی هر فرد، ترس یا اضطراب شدید یا مداوم می‌تواند به زندگی و کار و تحصیلات آن‌ها صدمه بزند. مطالعه حاضر به منظور بررسی رابطه متغیرهای شخصیتی با اضطراب اینترنتی دانشجویان دانشگاه‌های آزاد واحد ساری و علوم پزشکی مازندران انجام شد. نظر به اینکه از دهه ۱۹۹۰ اینترنت به طور جدی و بین‌المللی راه‌اندازی شده، اما در کشور ایران حدود یک دهه است که عمومیت پیدا کرده، و به سرعت در حال گسترش می‌باشد و علیرغم محدودیت‌ها و مشکلات جانبی که در نحوه اتصال اینترنت وجود دارد (کاهش یا افت سرعت، قطع اینترنت، فیلترینگ بعضی از سایت‌ها)، جهت دستیابی سریع و آسان به مطالب و اطلاعات مورد نیاز، بسیار مورد توجه و کاربرد دانشجویان قرار گرفته است. با در نظر گرفتن این موضوع که اینترنت مزایای فراوانی در برداشته ولی یکسری

¹ Joiner et al.

رابطه بین روان‌نژندی و اضطراب اینترنتی معکوس به دست آمده شاید به این دلیل باشد که این نوع اضطراب مربوط به ترس و هراسی است که افراد در هنگام کارکردن با اینترنت پیدا می‌کنند و نوعی اضطراب حاصل از بکارگیری تکنولوژی در دنیای مجازی است، و با اضطراب در شرایط معمول زندگی از جمله اضطراب امتحان و استرس تحصیلی (مطالعات گذشته) که اضطرابی در برابر ارزیابی است، متفاوت به نظر می‌رسد. در دنیای واقعی و زندگی روزمره بسیاری از این افراد از بیان احساسات، عواطف، عقاید و نیازهای خود وحشت دارند و از ابراز وجود می‌هراسند. یکی از راه‌ها برای گریز از واقعیت‌ها، پناه بردن به دنیای مجازی اینترنت، بدون ترس و واهمه از طرد شدن و مخالفت سایرین، می‌باشد. بنابراین، این طور به نظر می‌رسد که افراد روان‌نژند که به طور معمول افرادی مضطرب و نگران هستند ولی در حین کارکردن با اینترنت، اضطراب اینترنتی کمتری را تجربه می‌کنند. با توجه به این که این نوع اضطراب مربوط به ترس و هراسی است که افراد در هنگام کار کردن با اینترنت پیدا می‌کنند و نوعی اضطراب حاصل از بکارگیری تکنولوژی است، امکان دارد با اضطراب در شرایط معمول زندگی متفاوت باشد و برای اثبات این موضوع، نیاز به تحقیقات گسترده‌تری می‌باشد.

به نظر کوستا و دیگران از صفات بارز برون‌گراها، اجتماعی بودن (ترجیح گروه‌های بزرگ و گردهمایی‌ها)، با جرأت بودن، فعال بودن و پرحرف و پراثری بودن است (۱۶). در تحقیق حاضر مشخص شد که، بین برون‌گرایی و اضطراب اینترنتی رابطه مستقیم وجود دارد که با تعدادی از مطالعات قبلی هم‌خوانی دارد (۱۰، ۱۱، ۱۸) و با برخی از مطالعات گذشته که رابطه صفات شخصیت با تعلق‌ورزی و همچنین استرس تحصیلی دانشجویان سنجیده شده بود، هم‌خوانی ندارد (۲۰، ۲۱). به نظر می‌رسد در این تحقیق ارتباط مستقیم برون‌گرایی با اضطراب اینترنتی با توجه به تمایل این افراد به اجتماعی بودن موجب می‌شود که آن‌ها علاقه چندانی به قطع برقراری ارتباط با افراد دور و بر خود نداشته و شاید نشستن پشت کامپیوتر را به منزله پشت کردن به دنیای واقعی تلقی کنند و همچنین به خاطر اینکه این افراد پراثری هستند، یک جا نشستن در مقابل کامپیوتر و ارتباط در دنیای مجازی برایشان مشکل باشد.

نتیجه حاصل از پژوهش هالدر و همکاران^۱ نشان داد که پنج صفت شخصیتی نئو در تمام ابعاد، با رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان ارتباط و همبستگی دارد. نتیجه این مطالعه نیز حاکی از این است که بین باز بودن نسبت به تجربه‌ها و اضطراب اینترنتی رابطه

مستقیم وجود دارد که با نتیجه پژوهش‌های انجام شده قبلی هم‌خوانی دارد (۱۰، ۱۱) ولی با پژوهش داودی و قهرمانی هم‌خوانی ندارد (۲۰). افراد باز دارای خصوصیات تنوع طلبی، کنجکاوی ذهنی، تصویری فعال هستند و همچنین افرادی غیرمتعارف، مایل به زیر سؤال بردن منبع قدرت، و علاقمند به آزادی در اخلاقیات، امور اجتماعی هستند. با توجه به غیرمتعارف بودن این افراد شاید این نتیجه قابل تبیین باشد. همچنین یافته‌ها حاکی از آن بود که بین توافق با دیگران و اضطراب اینترنتی رابطه مستقیم وجود دارد. نتیجه به دست آمده با پژوهش‌های انجام شده توسط هالدر و همکاران (۱۰) هم‌خوانی دارد ولی با پژوهش داودی و قهرمانی هم‌خوانی ندارد (۲۰). تحلیل آماری نشان داد که بین وجدانی بودن و اضطراب اینترنتی رابطه مستقیم وجود دارد. نتیجه حاصل با پژوهش‌های هالدر و همکاران (۱۰) هم‌خوانی دارد ولی با مطالعه شگری و همکاران هم‌خوانی ندارد (۲۱). افراد با وجدان افرادی دقیق، خوش قول، مطمئن و دارای هدف و خواست‌های قوی و از پیش تعیین شده هستند و فشار فوق‌العاده‌ای به خود در امور کاری و حرفه‌ای می‌آورند و توانایی کنترل تکانه، قدرت طرح ریزی، سازماندهی و انجام وظایف محوله را به نحو مطلوب دارند (۱۶). نتایج حاصل از این تحقیق مبتنی بر آن است که رابطه وجدانی بودن با اضطراب اینترنتی هم جهت است، چنانچه ذکر شد یکی از ویژگی‌های متمایز افراد با وجدان، فشار آوردن زیاد به خود در امور کاری و حرفه‌ای می‌باشد که این ویژگی می‌تواند عاملی جهت ایجاد هیجان‌های منفی و افزایش اضطراب در تعامل با اینترنت باشد. به طور کلی نتایج به دست آمده حاکی از این است که بین متغیرهای شخصیتی، با اضطراب اینترنتی رابطه معنادار وجود دارد، لذا پیشنهاد می‌گردد مراکز مشاوره در دانشگاه‌ها فعال‌تر شوند و کارگاه‌های آموزشی در زمینه روان‌شناسی (کنترل اضطراب، کنترل خشم و دیگر موارد) و همچنین نحوه جستجوی اطلاعات در اینترنت برای دانشجویان برگزار شود. برای مطالعات آتی پیشنهاد می‌گردد مطالعاتی مشابه این تحقیق با سایر آزمون‌های شخصیت و یا انجام مصاحبه در مقاطع تحصیلی مختلف در دیگر شهرهای ایران انجام شود. این پژوهش نیز همانند پژوهش‌های دیگر با محدودیت‌هایی مواجه بود از جمله به دلیل زیاد بودن سؤالات پرسشنامه‌ها، بعضی از دانشجویان از پاسخگویی امتناع می‌کردند یا به تمامی سؤالات پاسخ نمی‌دادند که در مورد دوم موجب خروج از پژوهش (افت آزمودنی) شد و همچنین شرکت‌کنندگان در تحقیق حاضر دانشجویانی بودند که در دانشگاه آزاد ساری و علوم پزشکی مازندران در مقاطع تحصیلی کارشناسی و کارشناسی ارشد و دکترا مشغول به تحصیل بودند و دانشجویان

^۱ Halder et al.

روان‌پزشکی و علوم رفتاری جهت تصویب طرح پژوهشی و از معاون محترم تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی مازندران برای اختصاص بودجه، همچنین از کلیه همکاران و دانشجویان شرکت کننده در این طرح به دلیل همکاری صمیمانه آنان، قدردانی می‌نمایند.

دیگر را شامل نمی‌شد، لذا نتایج این تحقیق قابل تعمیم به کل جامعه دانشجویان و سایر محصلین در مقاطع تحصیلی نمی‌باشد.

سیاسگزارى

نویسندگان مقاله بدین وسیله از ریاست محترم مرکز تحقیقات

References:

1. Khajehmoughi N, Alasvand M. The Studying of Predictor Personality Variables of Internet Addiction. *Sci Med J* 2010; 9(4): 366-359. (Persian)
2. Narmanji M, Nowkarizi M. Internet Anxiety in Information Search Process among Graduate Students at Ferdowsi and Birjand Universities. *Information Sciences and Technology* 2009; 25(1): 111-29. (Persian)
3. Hasanzadeh R, Mahmoudi G, Javadian M. Study of computer anxiety rate among faculty members and managers] *Ofogh-e-Danesh* 2009; 15(1): 52. (Persian)
4. Thatcher JB, Loughry ML, Lim J, McKnight DH. Internet anxiety: An empirical study of the effects of personality, beliefs, and social support. *Information & Management* 2007; 44(4): 353-63.
5. Kalwar SK, Heikkinenb K, Porras J. Finding a relationship between internet anxiety and human behavior. *Human -computer Interaction* 2011; 6761: 359-67.
6. Rezaei M, Shams Ali. The Relationship between internet anxiety, internet self-efficacy, internet identification and internet use: Case of agricultural students. *World Applied Sciences Journal* 2011; 13 (8): 1852-9.
7. Zhang Y. Comparison of Internet attitudes between industrial employees and college students. *Cyberpsychology & Behavior* 2002; 5(2): 143-9.
8. Gombor A, Vas L. A Nation and gendered-based study about the relationship between the big five and motives for internet use: A Hungarian and Israeli comparison. *Theory and Science* 2008; 10(1): 1-6.
9. Gholamali Lavasani M. The Studying of Personality Variables and Computer Anxiety in Tehran University students. *Journal of Psychology & Education* 2002; 32(2): 107-33. (Persian)
10. Halder N, Ror A, Chakraborty PK. The influence of personality traits on information seeking behavior of student. *Malaysian Journal of Library & Information Science* 2010; 15 (1): 41-53.
11. Hardie E, Tee MY. Excessive internet use: The role of personality; loneliness and social support networks in internet addiction. *Aust J Emerg Tech Soc* 2007; 5(1): 34-44.
12. Haghshenas H, Five factor of personality guidance and interpretation of test norms NEO-FFI and NEO-PI-R. 1st ed. Siraz: Shiraz Medical Sciences University; 2006. (Persian)
13. Garousi Farshi M. New approaches in personality Evaluation: A factor analysis in personality study. 1st ed. Tabriz: Danial and Jame' eh Pazhuh Publisher; 2001. (Persian)
14. Siasi AA. Personality theory or psychological school. 7th Tehran: Tehran University Publisher; 1988. (Persian)
15. Ealy DA. The effects of an Internet skill-building module on safety and environmental graduate students' Internet anxiety, Likelihood to use the internet, and learning internet/intranet content. (Dissertation). West Virginia University; 1999.
16. Delavar A. Probability and applied statistics in psychology and educational sciences. 5th ed. Tehran: Roshd Publisher; 2010.

17. Joiner R J, Gavin J, Duffield M, Brosnan C, Crook A, Durnell P, et al. Gender, Internet identification, and Internet anxiety: correlates of Internet use. *Cyberpsychology & Behavior* 2005; 8(4): 371-8.
18. Shayegh S, Azad H, Bahrami H. The relationship between Internet addiction with personality traits in adolescents in Tehran. *J Fundam Ment Health* 2009; 42(2): 149-58. (Persian)
19. Khosravi M, Bigdeli I. The relationship between personality factors and test anxiety among university students. *J Behav Sci* 2008; 2 (1), 13-24. (Persian)
20. Davoudi I, Ghahramani S. Investigation of relationship between big five personality factors and procrastination. Poster of the fifth seminar on Tehran Students' Mental Health; 2010 May 12-13; Tehran, Iran. (Persian)
21. Shokri O, Kadivar P, Naghsh Z, Ghanaee Z, Daneshvarpour Z, Molaee M. [Personality traits, academic stress and performance]. *J Psycholo Stud* 2006; 3(3): 25-. (Persian)